

**Ομιλία καθηγητή Βασίλη Χαρμανδάρη,
Διευθυντή του Ινστιτούτου Αστροφυσικής, ΙΤΕ
& Διευθυντή του Αστεροσκοπείου Σκίνακα**

**στην Εκδήλωση Αναγνώρισης της Χορηγίας της Επιτροπής «Ελλάδα 2021»
προς το Αστεροσκοπείο Σκίνακα
Ηράκλειο, 9 Ιουνίου 2022**

Αξιότιμη κυρία Πρόεδρε,

Αξιότιμοι εκπρόσωποι του Κοινοβουλίου και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης,

Αγαπητοί συνάδελφοι και φίλοι του Πανεπιστημίου Κρήτης και του ΙΤΕ

Είμαι ιδιαίτερα χαρούμενος σήμερα, που βρίσκομαι μπροστά σε όλους εσάς, που αφιερώσατε τον πολύτιμο χρόνο σας, αυτό το ζεστό καλοκαιρινό απόγευμα, ώστε να γιορτάσουμε μαζί μια σημαντική ημέρα στην ιστορία του ακαδημαϊκού οικοσυστήματος του Πανεπιστημίου Κρήτης και του ΙΤΕ, μια σημαντική ημέρα στην ανάπτυξη της Κρήτης.

Είμαι ιδιαίτερα χαρούμενος, που είμαστε παρόντες σε αυτή την τελετή ώστε να ευχαριστήσουμε την Πρόεδρο της Επιτροπής «Ελλάδα 2021», κ. Γιάννα Αγγελουπούλου-Δασκαλάκη, η οποία με το έργο της μας έδωσε αυτή τη μοναδική ευκαιρία:

Να δημιουργήσουμε!

Όπως όλοι γνωρίζουμε, η Επιτροπή «Ελλάδα 2021», ακολουθώντας ίσως το παράδειγμα κάποιων από τους πρωταγωνιστές της εθνικής επανάστασης, που με την ενέργεια, τις ιδέες και την ίδια τους τη ζωή, στήριξαν τόσο θεσμικά και όσο και οικονομικά, τη χώρα μας στα πρώτα καθοριστικά βήματα της ανεξαρτησίας της πριν από 200 χρόνια, απευθύνθηκε στη σημερινή κοινωνία με ένα αντίστοιχο όραμα.

Ένα όραμα που βασίζεται στον εμπνευσμένο άνθρωπο, τη μοναδική αυτή πηγή δημιουργίας στον πλανήτη μας.

Ένα όραμα που είχε δύο σκέλη:

- Προσκάλεσε κάθε ενδιαφερόμενο πολίτη και κάθε φορέα να υποβάλει συγκεκριμένες αιτιολογημένες προτάσεις και ιδέες οι οποίες, εάν μπορούσαν να πραγματοποιηθούν, θα βοηθούσαν στην ανάπτυξη της Ελλάδας στην αυγή του 3^{ου} αιώνα της πορείας της ως ανεξάρτητη χώρα. Προτάσεις τις οποίες η Επιτροπή αξιολόγησε με προσοχή.
- Παράλληλα, έπεισε διακεκριμένους συμπολίτες μας οι οποίοι εμφορούνται από μια ειλικρινή και ανιδιοτελή αγάπη για τη χώρα μας, να στηρίζουν αυτή την προσπάθεια, και οι οποίοι, γνωρίζοντας την ποιότητα των προσώπων που στελεχώνουν την Επιτροπή «Ελλάδα 2021», αποφάσισαν να συνεισφέρουν οικονομικά, ώστε κάποιες από αυτές τις αξιόλογες προτάσεις να γίνουν πραγματικότητα.

Σήμερα, είμαι στην ευχάριστη θέση να σας ανακοινώσω ότι η πρόταση που υπέβαλε το Ινστιτούτο Αστροφυσικής του ΙΤΕ πριν από 2 χρόνια, ώστε να υποστηριχθεί με χορηγία ύψους 520,000 Ευρώ για την αγορά ενός νέου τηλεσκοπίου με διάμετρο κατόπτρου 1.0μ, για το Αστεροσκοπείο Σκίνακα, έχει εγκριθεί από την Επιτροπή «Ελλάδα 2021».

Κυρία Πρόεδρε,

εκ μέρους όλων των αστρονόμων του Πανεπιστημίου Κρήτης και του ΙΤΕ σας ευχαριστώ θερμά για την εμπιστοσύνη που η Επιτροπή “Ελλάδα 2021” μας έδειξε.

Μας χαροποιεί ιδιαίτερα και παράλληλα μας γεμίζει με αίσθημα ευθύνης.

Η τεράστια σημασία της χορηγίας αυτής διαφαίνεται εάν αναλογιστούμε ότι παρά τη συνεχή στήριξη του Αστεροσκοπείου τόσο από το Πανεπιστήμιο Κρήτης, στο οποίο δωρίστηκε ο χώρος του Αστεροσκοπείου από το Δήμο Ανωγείων, όσο και από το ΙΤΕ και το νεοσύστατο Ινστιτούτο Αστροφυσικής, τούτη είναι η πρώτη φορά μετά από 27 έτη που γίνεται δυνατή μια σημαντική επένδυση σε ένα νέο τηλεσκόπιο.

Το νέο αυτό τηλεσκόπιο, το οποίο πριν το τέλος της ερχόμενης χρονιάς θα βρίσκεται σ’εκείνη τη μοναδική κορυφή του Ψηλορείτη – τον Σκίνακα - ανοίγει πραγματικά νέους ορίζοντες κι όχι μόνο για την εκπαίδευση και την επιστήμη της αστρονομίας στην Κρήτη.

Το νέο τηλεσκόπιο, όπως θα αναφέρω στη συνέχεια, θα λειτουργήσει καταλυτικά σε μια σειρά από δράσεις οι οποίες θα έχουν σαφές κοινωνικό αντίκτυπο συνεισφέροντας στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, αλλά και ανοίγοντας νέους ορίζοντες επιχειρηματικότητας όχι μόνο στην Κρήτη αλλά σε ολόκληρη τη χώρα μας.

Εύλογα κάποιοι από εσάς που βρίσκεστε στην αίθουσα, ίσως οι πιο νέοι, να βρίσκουν αυτόν τον ενθουσιασμό και την αισιοδοξία κάπως υπερβολικό.

Είναι δυνατόν ένα απλό τηλεσκόπιο 1 μέτρου να προσφέρει τόσα πολλά όταν υπάρχουν πολλά άλλα μεγαλύτερα τηλεσκόπια σε άλλες περιοχές του πλανήτη μας;

Εκτιμώ ότι παρόμοια ίσως ερωτήματα και προβληματισμοί θα είχαν τεθεί πριν από 45 περίπου χρόνια, σε κάποιους εμπνευσμένους συμπολίτες μας οι οποίοι είχαν ένα ακόμη πιο αισιόδοξο όραμα:

Να δημιουργήσουν στην Κρήτη, σε ένα νησί που μέχρι τότε ήταν γνωστό μόνο για τον τουρισμό και τα αγροτικά του προϊόντα, ένα νέο Πανεπιστήμιο και ένα νέο ερευνητικό κέντρο, με τη φιλοδοξία να συμβάλουν σε μια ριζική ανανέωση του εκπαιδευτικού και ερευνητικού συστήματος της χώρας.

Και όμως σήμερα, εμείς οι νεότεροι, χάρη σε αυτό το όραμα που έγινε πραγματικότητα, έχουμε την πολυτέλεια, να ζούμε και να εργαζόμαστε στο ακαδημαϊκό οικοσύστημα του Πανεπιστημίου Κρήτης και του ΙΤΕ, το οποίο έχει αναγνωριστεί διεθνώς ως το καλύτερο της χώρας μας.

Ένα οικοσύστημα που όχι μόνο εκπαιδεύει τη νέα γενιά και παράγει πρωτότυπη έρευνα αναγνωρισμένη διεθνώς, αλλά προσφέρει πλούτο στο νησί και τη χώρα μας δημιουργώντας νέες τεχνολογίες αιχμής και ευκαιρίες επιχειρηματικότητας.

Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η διάδοση του internet στην Ελλάδα ξεκίνησε πριν από 30 χρόνια σε κάποιες αίθουσες αυτού του κτηρίου, με την ίδρυση της FORTHNET χάρη στη συνεργασία επιστημόνων του ακαδημαϊκού οικοσυστήματος και επιχειρηματιών και πολιτών της Κρήτης.

Νομίζω ότι τότε, ακόμη και οι πιο αισιόδοξοι δε θα περίμεναν τις θετικές συνέπειες στην ποιότητα ζωής του κάθε πολίτη της χώρας μας αλλά και τις επιχειρηματικές ευκαιρίες που δημιουργεί σήμερα το διαδίκτυο.

Πώς όμως έγινε αυτό το κατόρθωμα στην Κρήτη;

Την απάντηση και σε αυτό το ερώτημα έχει δώσει η αρχαία σοφία στο πρόσωπο του Θουκυδίδη

«Άνδρες γαρ πόλις και ου τείχη»

Δηλαδή, την απάντηση που γνωρίζουν πολύ καλά όλοι όσοι έχουν αναλάβει θέσεις ευθύνης,

όπως γνωρίζει καλύτερα από όλους μας η κ. Αγγελλοπούλου-Δασκαλάκη, ως Πρόεδρος της Επιτροπής «Ελλάδα 2021», αλλά και ως Πρόεδρος της Επιτροπής Οργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα το 2004,

όπως γνωρίζουν όλοι οι επιχειρηματίες που βιώνουν καθημερινά τον διεθνή ανταγωνισμό.

Η απάντηση είναι απλή:

οι ικανοί, οι εργατικοί, οι ενθουσιώδεις και αισιόδοξοι άνθρωποι, άνδρες και γυναίκες, είναι αυτοί που κάνουν τη διαφορά και οδηγούν στην επιτυχία.

Πριν από 40 χρόνια, διεκεκριμένοι Κρήτες της διασποράς όπως ο Γιώργης ο Αλεξανδράκης, ο Φώτης ο Καφάτος, ο Γρηγόρης ο Σηφάκης και ο Γιάννης ο Παπαδάκης και λίγο αργότερα ο Στέλιος Ορφανουδάκης, καθώς και προικισμένοι επιστήμονες με διεθνή αναγνώριση που αποφάσισαν να κάνουν την Κρήτη σπίτι τους, όπως ο Λευτέρης Οικονόμου που είναι σήμερα μαζί μας, είχαν αυτό το όραμα, δούλεψαν σκληρά και παρά τις πολλές αντιξοότητες, πέτυχαν.

Για την ανάπτυξη της αστρονομίας το αντίστοιχο πρόσωπο κλειδί ήταν ο Γιάννης ο Παπαμαστοράκης, ομότιμος πλέον καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κρήτης, ο οποίος είχε το όραμα να βάλει την Κρήτη στον «αστρονομικό» χάρτη δημιουργώντας ένα Αστεροσκοπείο.

Συνοδοιπόρος του ο αείμνηστος Δήμαρχος Ανωγείων Γεώργιος Κλάδος ο οποίος είχε τη διορατικότητα να διαισθανθεί τη σημασία του να υπάρχει ένα ποιοτικό Αστεροσκοπείο στο Δήμο και συγκεκριμένα στο Σκίνακα.

Ο αγώνας της δημιουργίας και ανάπτυξης του Αστεροσκοπείου Σκίνακα ήταν δύσκολος αλλά και αυτός στέφθηκε με επιτυχία,

- χάρη στην επιστημονική ποιότητα του προσωπικού που το στελεχώνει
- αλλά και χάρη τη στήριξη της τοπικής κοινωνίας τόσο σε επίπεδο Δήμου Ανωγείων (ευχαριστούμε Μιχάλη Δραμουντάνη) στον οποίο είμαστε καθημερινά υπόχρεοι όσο και της Περιφέρειας Κρήτης (σας ευχαριστούμε κ. Αρναουτάκη.)

Απτή απόδειξη άλλωστε της επιτυχίας αυτής είναι ότι η Επιτροπή «Ελλάδα 2021» επέλεξε όχι μόνο να χρηματοδοτήσει την αγορά ενός νέου τηλεσκοπίου, αλλά και να στηρίξει, όπως ήδη γνωρίζετε, την κατασκευή στον ίδιο χώρο του «Αστεροσχολείου» από το Δήμο Ανωγείων.

Η ίδια η Πρόεδρος της Επιτροπής, παρά το βεβαρυμένο πρόγραμμά της, έρχεται για δεύτερη φορά σε λιγότερο από ένα χρόνο και μας τιμά με την παρουσία της και για τα δύο αυτά έργα που συνδέονται με το Αστεροσκοπείο Σκίνακα.

Τι προσφέρει όμως ένα τηλεσκόπιο και η αστρονομία στην κοινωνία μας;

Γιατί επέλεξε να μας στηρίξει η Επιτροπή “Ελλάδα 2021”;

Θα επιχειρήσω να δώσω τη δική μου απάντηση σε αυτά τα ερωτήματα.

Όλοι μας πιστεύω θα θυμόμαστε πώς αισθανθήκαμε όταν μικρά παιδιά μας άφησαν για πρώτη φορά οι γονείς μας λίγο πιο αργά σε μια παραλία και αγναντέψαμε για ώρες το σκοτεινό ουρανό.

Όταν αναγνωρίσαμε τους πρώτους μας αστερισμούς, όταν είδαμε για πρώτη φορά το αχνό φώς του Γαλαξία μας.

Όταν μείναμε έως τις πρώτες πρωινές ώρες παρατηρώντας τα αστέρια να ανατέλλουν και να δύνουν και το αχνό φως του ήλιου να φωτίζει σιγά σιγά τον ανατολικό ορίζοντα.

Σίγουρα όλοι μας αναρωτηθήκαμε τότε τι υπάρχει στο απόμακρο Σύμπαν, πως λειτουργούν όλα αυτά που απλά βλέπουμε και δε μπορούμε να αγγίξουμε.

Αργότερα, κάτω από το ίδιο ουρανό, ίσως είχαμε ακόμη πιο έντονα συναισθήματα, ερωτητήκαμε το σύντροφό μας, αλλά και αφεθήκαμε να κλάψουμε μόνοι μας.

Ο ουρανός, κοινός σε όλους τους ανθρώπους, μας ένωσε.

Κάποιοι από εμάς είχαμε την ευκαιρία να συνεχίσουμε να αναρωτιόμαστε για το Σύμπαν, όταν χάρη στην φροντίδα της πολιτείας, μπορέσαμε και σπουδάσαμε φυσική σε πανεπιστήμια της χώρας μας.

Στη συνέχεια, μάς προσφέρθηκαν υποτροφίες για διδακτορικές σπουδές σε πανεπιστήμια του εξωτερικού, κάποια από τα οποία είχαν ιδρυθεί από γενναϊόδωρους χορηγούς, και χρησιμοποιώντας τα τηλεσκόπιά τους αρχίσαμε έτσι να βάζουμε το δικό μας μικρό λιθαράκι στην κατανόηση του κόσμου που μας περιβάλλει.

Αναδεικνύοντας και εμείς ότι ο κόσμος αυτός διέπεται από νόμους: είναι προβλέψιμος!

Το γεγονός ότι η χώρα μας, και συγκεκριμένα το ακαδημαϊκό οικοσύστημα της Κρήτης, είχε πλέον κατάλληλες υποδομές, που η προηγούμενη γενιά είχε το όραμα να δημιουργήσει, έκανε την επιλογή της επιστροφής στην πατρίδα πιο εύκολη.

Παράλληλα, έκανε την ευθύνη να δημιουργήσουμε και εμείς με τη σειρά μας κάτι αξιόλογο πολύ πιο επιτακτική.

Έτσι βρισκόμαστε σήμερα μπροστά σας, μπροστά σε συναδέλφους που μας γνωρίζουν, μπροστά σε συμπολίτες μας που μας στηρίζουν σε αυτήν την προσπάθεια δημιουργίας.

Το νέο τηλεσκόπιο που η χορηγία της Επιτροπής «Ελλάδα 2021» κάνει σήμερα πραγματικότητα, θα επιτρέψει τα ακόλουθα:

- Τη συνέχιση της αριστείας σε θέματα πανεπιστημιακής εκπαίδευσης και έρευνας για την οποία είμαστε ήδη γνωστοί διεθνώς, καθώς η τρέχουσα κύρια ερευνητική μας υποδομή, το τηλεσκόπιο των 1.3m, σύντομα θα είναι δεσμευμένη στο πείραμα PASIPHAE, που θα αναζητήσει το αποτύπωμα των πρώτων στιγμών του Σύμπαντος με τη χρήση ενός νέου πρωτοποριακού πολωσίμετρου που αναπτύσσουμε χάρη στην ευγενική δωρεά του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος, το οποίο ευχαριστούμε για ακόμη μία φορά (Σας ευχαριστούμε κ. Αγουρίδου)
- Τη συμμετοχή του Αστεροσκοπίου Σκίνακα σε καινοτόμα ερευνητικά προγράμματα παρακολούθησης των συνεπειών της Σαχαριανής σκόνης στο νότιο Αιγαίο, γεγονός που θα έχει απτή συνεισφορά τόσο σε θέματα τουρισμού, και αλιείας για το νησί αλλά και υγείας για τους κατοίκους με αναπνευστικά προβλήματα, τα οποία επιδυνώνει η σκόνη.
- Την ανάπτυξη καινοτόμων εκπαιδευτικών προγραμμάτων ώστε μαθητές από όλη την Ελλάδα να μπορούν να χρησιμοποιούν δωρεάν σύγχρονες ερευνητικές υποδομές, καλλιεργώντας έτσι το ενδιαφέρον τους για την επιστήμη και την τεχνολογία, τομείς που διαδραματίζουν πλέον καθοριστικό ρόλο στην μελλοντική επαγγελματική τους αποκατάσταση

- Στηριζόμενο στο μεγαλύτερο φυσικό δώρο της Κρήτης, την ηλιοφάνεια και το ήπιο κλίμα, το Αστεροσκοπείο Σκίνακα έχει ήδη πιστοποιηθεί και χάρη στο νέο τηλεσκόπιο θα αποτελέσει βάση για την ανάπτυξη της νέας γενιάς δορυφορικών τηλεπικοινωνιών, αυτές που στηρίζονται στη χρήση λέιζερ και όχι ραδιοφωνικών σημάτων, τηλεπικοινωνιών που αποτελούν αναπτυξιακή επιλογή της πολιτείας, και αναμένεται να δημιουργήσουν την επόμενη επανάσταση στις επικοινωνίες.
- Παράλληλα το Αστεροσκοπείο με το νέο τηλεσκόπιο θα μπορέσει να συνεισφέρει και στην ανάπτυξη ενός νέου επιχειρηματικού πεδίου, αυτού που σχετίζεται με την παρακολούθηση των χιλιάδων δορυφόρων που ιδιωτικές εταιρείες στέλνουν σε τροχιά γύρω από τη Γη, και των οποίων το πλήθος απαιτεί πλέον «τροχονόμους», ώστε να τα παρακολουθούν και να ενημερώνουν τους ιδιοκτήτες τους για να αποφύγουν πιθανές συγκρούσεις.

Και αν αυτά τα σχέδια μας φαίνονται υπερβολικά αισιόδοξα, ας θυμηθούμε για λίγο ότι στον όμορφο χώρο και το ίδρυμα όπου βρισκόμαστε σήμερα, υπήρχαν πριν από μόλις 40 χρόνια μόνο ελιές.

Εμπνευσμένοι συνάδελφοι, διορατικοί πολιτικοί, δημοτικοί άρχοντες και επιχειρηματίες και απλοί συμπολίτες μας, πολλοί από τους οποίους βρίσκονται σε αυτή την αίθουσα, εργάστηκαν και δημιούργησαν όλα όσα σήμερα απολαμβάνουμε.

Αξιότιμη κυρία Πρόεδρε,

Αγαπητή κυρία Αγγελοπούλου – Δασκαλάκη,

σας ευχαριστώ, εκ μέρους όλων μας, ακόμη μία φορά για τις δυνατότητες που η χορηγία αυτή της Επιτροπής «Ελλάδα 2021» μας προσφέρει...

... καθώς και για την παρουσία σας εδώ σήμερα, η οποία δείχνει την ιδιαίτερή σας ευαισθησία και αγάπη για την Κρήτη.

Στηριζόμενος στο παρελθόν και την ποιότητα των συναδέλφων, είμαι σίγουρος ότι όχι μόνο θα ανταποκριθούμε στις προσδοκίες σας, αλλά ίσως και να σας εκπλήξουμε πολύ πιο ευχάριστα.

Άλλωστε, όπως γνωρίζετε, το ρητό του Ινστιτούτου Αστροφυσικής, είναι:

“The sky is NOT our limit!”

Σας ευχαριστώ πολύ.